

HE LLEGIT
NO SÉ ON

EVA PIQUER

Això no ho pots haver escrit tu sola

En un nou llibre d'articles, Siri Hustvedt parla un cop més de la misogínia i de la tendència a silenciar les dones que fan coses

Les dones també saben resoldre equacions i també saben escriure

“Llegir és un afer estrany, al capdavant”, diu Siri Hustvedt en un dels assajos recopilats a *Mares, pares i més* (Edicions 62, traducció d'Imma Estany). L'autora compara el text –qualsevol mena de text, ja sigui un article de ciència o una novel·la– amb un virus: el text està mort fins que és animat pel cos d'un amfitrió, i el que passa després és diferent en cada cas. Les paraules sempre són les mateixes, però els cosos, les situacions, les experiències i els prejudicis dels lectors varien. “Cada lectura s'efectua en l'espai existent entre el text i el lector”. No hi pot haver una lectura definitiva de cap obra literària complexa, perquè les paraules escrites no canvien però els lectors sí. Moltes lectures crítiques de llibres pretenen un impossible: fixar o aturar-ne el significat.

Llegir, escriu Hustvedt, “és una forma de possessió habitual d'una persona per part d'una altra”. Em costa de veure qui posseeix qui: els autors posseeixen els lectors, sí, però la relació inversa també té sentit. Més que una possessió, potser és una simbiosi.

En el llibre *The autobiography of a transgender scientist* (2018), Ben Barres explica una història sobre el seu jo de jove, Barbara Barres. Un mestre de matemàtiques va dir a la Barbara que no podia ser que hagués resolt ella una equació que, de fet, sí que havia resolt. El paio va insinuar que el seu xicot la devia haver ajudat. La Barbara no tenia xicot, i aquella acusació la va angoixar, però

SIRI HUSTVEDT

CÈLIA ATSET

aleshores no ho va atribuir al sexisme. Simplement, li va fer mal.

Siri Hustvedt va sentir que l'anècdota de la Barbara –em sap greu dir-ne anècdota, d'una història tan significativa– trobava ressò en ella. “Des que jo anava a l'institut, la meua vida com a escriptora ha estat farcida de les mateixes acusacions. Es fa molt estrany que et diguin constantment que o bé un home ha escrit o bé que ha participat d'alguna manera en els teus articles i llibres, unes obres que he escrit jo sola”.

Quan una dona és acusada falsament d'atribuir-se l'obra d'un home, i se li veu clarament que allò li dol i que l'ha disgustat, el mal ja està fet. “Malgrat que la Barbara va insistir que ho havia fet ella, la van posar al seu lloc –conclou Hustvedt–. A mi m'han picat la cresta moltes vegades perquè, malgrat que negava les acusacions, em quedava tan adordida i disgustada que

complia les expectatives de l'acusador: el meu dolor evident em garantia el càstig. Em posaven al meu lloc. Tot arreglat, i la cosa podia continuar com sempre”.

Segur que hem de deixar que els pinxos ocupin tot el pati de l'escola?

La dona que insisteix en la seva autoritat, la que no s'arronsa, la que s'entesta a nedar entre taurons misògins, és la que inspira “reaccions indegudament hostils”, en paraules de la catedràtica Mary Beard esmentades per Hustvedt. Agafo un llibre que tinc sempre a mà: *La veu i el poder de les dones*, de Mary Beard, editat per Arcàdia i traduït per Anna Llisterra. “Just allà on comença a haver-hi proves escrites de la cultura occidental, les veus de les dones no se senten a l'esfera pública –constata Beard–. Encara més, tal com ho expressa Homer a l'*Odissea*, per a un home una part integral de fer-se adult és aprendre a controlar les expressions en públic de les femelles de l'espècie i a silenciar-les”.

La solució que es recomana sovint quan les dones reben atacs (a les xarxes socials, per exemple) condueix exactament al resultat desitjat pels agressors: al silenci de la persona atacada. No desafiar en públic els que t'insulten, no dedicar-los gens d'atenció, no replicar ni contraatacar “ve a ser com deixar que els pinxos de l'escola ocupin tot el pati sense que ningú protesti ni els digui res”, observa Beard. Per això és tan important perseguir una actitud resilient, buscar aliats, escriure contra els idiotes que practiquen la misogínia, no callar. Continuar nedant. ♦♦

AIXÒ NO CAL DIR-HO

Pegasus com a cultura popular

Potser les *fake news* passen al nostre cervell pel mateix camí que els anomenats falsos records. Sovint, aquests són un mecanisme defensiu per emascarar una experiència colpidora. Hi ha una versió col·lectiva dels falsos records coneguda com l'efecte Mandela. Quan va morir el president sud-africà Nelson Mandela, va sortir força gent dient que recordava haver llegit aquesta notícia temps enrere. D'aquí agafa el nom aquest fenomen de la cultura popular. A mesura que se li ha donat importància, la cultura popular ha pres més poder i, ara, fins i tot sembla que parli seriosament. El que abans es deia llegenda urbana avui té la categoria de conspiració, és a dir, ja forma part d'una dialèctica de poder. La conspiració constitueix, però, el gran partit dels negacionistes, de les sectes (qua-

si totes d'ultradreta pel seu tarannà i la seva manera de fer, encara que no siguin estrictament polítiques), dels qui estan més o menys guillats, dels esperits facciosos, dels partidaris del sabotatge cultural... Dels Lone Gunmen (els col·laboradors de Mulder i Scully en els *Expedients X*, tres activistes socialment esgarriats, *freaks* de la vella escola) a QAnon hi ha el canvi d'era que hem patit aquests darrers vint anys. La vella escola del friquisme està a les historietes de Gilbert Shelton i als llibres de Robert Anton Wilson i Thomas Pynchon, entre d'altres. També en deien contracultura. Hi ha una cultura popular de la cultura popular. Cada cultura popular crea la seva pròpia contracultura, i per aquí se sal-

va. Una cultura popular subterrània. Avui, la cultura popular és el gran negoci cultural. Omple els prestatges i els aparadors de les botigues. A la xarxa, Amazon, el venedor més gran, és una allau irrefrenable de cultura popular. Com que ara tot és més de dretes que d'esquerres (incloses les mateixes esquerres), la cultura popular també s'ha tornat de dretes. Abans no ho era tant, i així arrebegava tants lectors, espectadors i creadors heterodoxos. La *fake news* és preferir la llegenda a la veritat. Estimar-se més la representació teatral que l'actuació efectiva. En política passa molt, Pegasus n'és un exemple, i així és com s'acaba fent política de dretes. S'ha preferit la cultura de masses a la cultura política. ♦♦

JAVIER PÉREZ ANDÚJAR

MINÚCIES
JORDI LLOVET

Fer l'amor

Ja es veia venir que l'expressió “fer l'amor” com a sinònim de practicar la vida sexual no tindria futur, encara que té molt de passat. La naturalitat amb què, en aquests moments, nois i noies, homes i dones, en totes les variacions de qualitat, gènere i quantitat, practiquen la vida sexual ha acabat bandejant una expressió massa tendra per a un acte força animal. Perquè el sexe i l'amor no sempre van aparellats, malgrat els consells de sant Pau, veritable fundador cristià de la relació tancada entre sexe i amor, és a dir, del matrimoni virtuós, cosa cada dia més rara.

L'expressió “fer l'amor” degué néixer al segle XIII, època posttrobadoresca, en la forma provençal “*far amor*”. Com a herència de la poesia dels trobadors, i després dels stilnovisti italians, l'expressió s'entenia com a equivalent de “fer la cort” o, en català genuí, “fer amorettes”, “fer festes” o “festejar”. La fórmula no va trigar a convertir-se en el català “fer l'amor”, el francès “*faire l'amour*” i en italià “*fare all'amore*” –l'última locució encara es pot sentir en llavis de persones velles de la Toscana, justament pàtria dels grans defensors de l'amor cortès, no de la disbauxa, com Petrarca.

De 'fer la cort' a 'follar'

De fet, en aquest sentit tan pulcre, tan poc sexual, l'expressió es va fer servir fins al segle XIX quan, per mera vulgarització i generalització dels costums sexuals –avui clarament desinhibits– va passar a denominar quasi el contrari del que significava. Durant els dos últims segles, més o menys, i amb variacions geogràfiques, “fer l'amor” va passar a ser sinònim dels nostres “follar”, “cardar”, “fotre” –del llatí *fodere*, que també dona “*joder*”–, “embrocant” i fins i tot “donar la comunió” (potser encara viu a l'estat del Vaticà, encara que sembla una blasfèmia).

El sentit original de “fer l'amor” es troba molt sovint fins al final del segle XVIII. Al *Don Giovanni* (1787), de Mozart, hi ha una colla que canta: “*Giovinette che fate all'amore, non lasciate che passi l'età!*”, és a dir, “Jovenetes que ja festegeu, procureu que no us passi l'edat”, que evoca el tòpic llatí del *tempus fugit*: passa el temps, i cal aprofitar els goigs de la vida. En tot cas, aquestes paraules no inviten les “*giovinette*” de l'òpera a practicar el sexe, sinó a cortejar els nois, o deixar-se cortejar.

Els joves s'han tornat sincers i directes, i cada dia fan servir menys l'antiga expressió, en cap acceptió: fer la cort va desaparèixer, i de l'antic “fer l'amor” ara se'n diu, senzillament, “follar”. ♦♦